

Sygn. akt VII U 157/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarząbek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 lutego 2019 r.

w W.

sprawy E. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o rentę socjalną

na skutek odwołania E. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 20 grudnia 2018 r. znak: (...)

- oddała odwołanie.

Sygn. akt VII U 157/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. odmówił wszczęcia postępowania w sprawie rozpatrzenia wniosku ubezpieczonej E. T. o rentę socjalną. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na treść art. 7 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1340 z późn. zm.) wskazując, że ubezpieczona, począwszy od dnia 3 lutego 1969 r. jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe, co uzasadnia odmowę ustalenia na jej rzecz prawa do renty socjalnej (decyzja z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...), k. 4, tom IV a.r.).

Odwołanie od tej decyzji wniosła w dniu 8 stycznia 2019 r. **E. T.**, wnosząc o przyznanie prawa do wnioskowanego świadczenia oraz wskazując, że od wielu lat pobiera rentę rodzinną, co jest jednoznaczne z rezygnacją z prawa do renty inwalidzkiej. Ubezpieczona powołała się przy tym na treść art. 4 ustawy o rencie socjalnej, a w konkluzji odwołania wskazała, że spełnia warunki wynikające w wymienionego przepisu, co przemawia za przyznaniem na jej rzecz prawa do wnioskowanego świadczenia (odwołanie z dnia 8 stycznia 2019 r. k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 4 lutego 2019 r. wniósł o jego oddalenie na podstawie art.477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c., a w razie rozszerzenia odwołania na decyzję organu rentowego z dnia 15 stycznia 2019 r., znak: (...) również o jego oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy powtórzył argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Wskazał, że ubezpieczona od dnia 3 lutego 1969 r. jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe, co uniemożliwia przyznanie na jej rzecz prawa do

renty socjalnej. Na tej podstawie decyzją z dnia 14 września 2018 r. organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonej prawa do dochodzonego świadczenia, a kolejną decyzją z dnia 20 grudnia 2018 r. odmówił wszczęcia postępowania w sprawie. Wobec braku spełnienia przez ubezpieczoną przesłanek z art. 7 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że zaskarżona decyzja jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona (odpowiedź na odwołanie z dnia 4 lutego 2019 r. k. 4 a.s.).

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie dopuścił dowód z dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. dołączonych do akt niniejszej sprawy, a dotyczących E. T. (postanowienie z dnia 28 lutego 2019 r. k. 10 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona E. T., urodzona w dniu (...), w latach 1964-1982 była zatrudniona w Spółdzielni Pracy (...) w W. na stanowisku szczotkarza-chałupnika, a także świadczyła pracę na rzecz Spółdzielni (...) w W. na stanowiskach szczotkarza, dziewiarza i chałupnika (kwestionariusz dotyczący okresów zatrudnienia wraz z załącznikami k. 4-50, tom II a.r.).

W dniu 4 listopada 1968 r. ubezpieczona E. T. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o przyznanie na jej rzecz prawa do renty inwalidzkiej. Decyzją z dnia 3 lutego 1969 r., znak: RP. (...) organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do renty inwalidzkiej I grupy inwalidów wskazując, że inwalidztwo powstało w czasie zatrudnienia. Świadczenie przyznane zostało od dnia 5 lutego 1968 r., tj. od dnia złożenia wniosku na stałe. W kolejnych latach, świadczenie podlegało stosownym waloryzacji, a także przeliczeniom w oparciu o kolejno przedkładane przez ubezpieczoną dokumenty dotyczące przebiegu jej zatrudnienia. Na mocy decyzji organu rentowego z dnia 16 września 2002 r., znak: (...), renta inwalidzka I grupy została przekształcona w rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe (wniosek z dnia 4 czerwca 1947 r. k. 2, decyzja z dnia 3 lutego 1969 r., znak: RP. (...), k. 19 i nast., tom II a.r., decyzja z dnia 16 września 2002 r., znak: (...), k. 43, tom I a.r.).

W dniu 18 grudnia 2006 r. E. T. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 3 czerwca 1993 r. ojcu W. S.. Ubezpieczona została poddana badaniu przez Lekarza Orzecznika ZUS, który orzeczeniem z dnia 23 lutego 2007 r. uznał, że jest ona trwale niezdolna do samodzielnej egzystencji od dzieciństwa oraz całkowicie niezdolna do pracy na stałe. Decyzją wydaną w dniu 21 marca 2007 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej od dnia 1 grudnia 2006 r., tj. od miesiąca, w którym został złożony wniosek na stałe (wniosek z dnia 18 grudnia 2006 r. k. 65-66, odpis skrócony aktu zgonu k. 67, orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 23 lutego 2007 r. k. 74, decyzja z dnia 21 marca 2007 r., k. 81, tom I a.r.).

W dniu 8 sierpnia 2018 r. ubezpieczona po raz pierwszy złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o rentę socjalną. Decyzją z dnia 14 września 2018 r., znak: (...), organ rentowy odmówił jej prawa do renty socjalnej wskazując, że począwszy od dnia 3 lutego 1969 r. jest ona uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na treść art. 7 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, zgodnie z którym renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, a także pobierającej inne wymienione w przepisach świadczenia. Na tej podstawie organ rentowy stwierdził, że wydana decyzja jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona (wniosek z dnia 8 sierpnia 2018 r. k. 1-2, decyzja z dnia 14 września 2018 r., znak: (...) k. 3, tom III a.r.).

W dniu 11 grudnia 2018 r. ubezpieczona po raz kolejny złożyła w organie rentowym wniosek o rentę socjalną. Zaskarżoną decyzją z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił wszczęcia postępowania w sprawie rozpatrzenia wniosku ubezpieczonej E. T. o rentę socjalną z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu wcześniejszej decyzji z dnia 14 września 2018 r., znak: (...) (wniosek z dnia 11 grudnia 2018 r. k. 1-2, decyzja z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...), k. 4, tom IV a.r.).

Od decyzji z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...) ubezpieczona E. T. złożyła odwołanie do tut. Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 8 stycznia 2019 r. k. 3 a.s.).

Powyższy stan faktyczny, Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych odwołującej. Zdaniem Sądu powołane wyżej dokumenty, w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie E. T. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...) w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, nie zasługuje na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie okolicznością bezsporną było, że ubezpieczona E. T. jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy. Analiza akt rentowych prowadzi do konstatacji, że ubezpieczona była w dacie wydawania spornej decyzji uprawniona do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej na stałe od dnia 3 lutego 1969 r. Wypłata świadczenia została wstrzymana z uwagi na nabycie przez ubezpieczoną uprawnień do pobierania renty rodzinnej. Nie oznacza to jednak utraty prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, do której ubezpieczona E. T. pozostaje nadal uprawniona.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1340 z późn. zm.), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej;

Zgodnie z ust. 2 osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej w art. 2 i 4 zawiera pozytywne przesłanki, których niespełnienie wyklucza możliwość skutecznego ubiegania się o prawo do renty socjalnej. Przepisy art. 7 i art. 8 oraz art. 9 ust. 2 powołanej ustawy ustanawiają z kolei przesłanki negatywne. Ich spełnienie, nawet wówczas gdy zostają spełnione warunki określone treścią art. 2 i 4 ustawy, powoduje, że renta socjalna nie będzie przysługiwać. Zgodnie z art. 7 ust. 1 powołanej ustawy renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Renta socjalna nie przysługuje również osobie będącej właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu cywilnego o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych, a osobie będącej współwłaścicielem nieruchomości rolnej nie przysługuje renta socjalna, jeśli udział tej osoby przekracza 5 ha przeliczeniowych (ust. 2). Renta socjalna nie przysługuje też za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności (art. 8 ust. 1 z zastrzeżeniem zawartym w ust. 3 i 4 tego przepisu) oraz w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej, jeżeli kwota renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art. 9 ust. 1 i 2).

Odnosząc przedstawione uregulowania do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, należy uznać, iż rozważenia wymaga w niej jedynie ewentualne spełnienie przez ubezpieczoną negatywnej przesłanki prawa do renty socjalnej określonej w cytowanym art. 7 ust. 1, a konkretnie przesłanki związanej z posiadaniem przez nią prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu Okręgowego, sytuacja odpowiadająca dyspozycji z art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej zachodzi w niniejszej sprawie. W obecnej sytuacji prawnej ubezpieczonej – pobierania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej na stałe uznać należy, że świadczenie to mieści się w enumeratywnym katalogu wyłączeń prawa do renty socjalnej, wynikającym z cytowanego powyżej art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, a powyższe skutkuje uznaniem, że decyzja organu rentowego oparta o prawidłowo zastosowane przepisy prawa materialnego jest prawidłowa.

Na marginesie już tylko, Sąd wskazuje, iż argumenty podnoszone przez ubezpieczoną, że w przypadku przyznania prawa do renty rodzinnej, ustało jej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, są nieuzasadnione. Fakt, że wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy została wstrzymana z uwagi na przyznanie prawa do renty rodzinnej, nie oznacza, że ubezpieczona utraciła prawo do pierwszego ze wskazanych powyżej świadczeń. Wskazać bowiem należy, że ubezpieczona, choć świadczenia tego nie pobiera, to jednak jest nadal osobą uprawnioną do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ustalone dla ubezpieczonej prawo do w/w świadczenia ma charakter stały, a okoliczność, że wypłata tego świadczenia na jej rzecz została wstrzymana decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nie wynika z faktu ustania któregokolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Z regulacji zawartych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2019 r. poz. 39) nie wynika przy tym, aby wstrzymanie wypłaty świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy było równoznaczne z jednoczesną utratą prawa do tego świadczenia. W przypadku nabycia uprawnień do pobierania różnego rodzaju świadczeń, dochodzi do zbiegu świadczeń, co potwierdza, że z chwilą ustalenia dla ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej jej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nie ustaje, ale trwa nadal. W przeciwnym przypadku nie wystąpiłby zbieg świadczeń. Na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych ze zbiegiem świadczeń mamy do czynienia wówczas, gdy ubezpieczony spełnia warunki nabycia prawa do co najmniej dwóch świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub z zaopatrzenia emerytalno-rentowego. Konkretnie przepisy ustaw regulujących uprawnienia do tych świadczeń określają zaś skutki zaistnienia takiej sytuacji, czasami zezwalając na pobieranie przez osobę uprawnioną obu świadczeń w całości lub w części a czasami na pobieranie jednego z tych świadczeń (wyższego lub wybranego przez osobę uprawnioną).

W odróżnieniu od sytuacji „zbiegu prawa do świadczeń” i jego skutków, przepisy prawa ubezpieczeń społecznych przewidują też sytuacje, w których posiadanie prawa do określonego świadczenia stanowi negatywną przesłankę nabycia prawa do innego świadczenia. Takim przepisem jest właśnie cytowany wyżej art. 7 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej. Spełnienie hipotezy normy prawnej zawartej w tym przepisie, zgodnie z jego wykładnią gramatyczną, oznacza, że prawo do innego świadczenia (w tym przypadku renty socjalnej) nie może zostać przyznane. Taką regulację zawiera w/w art. 7 ust. 1 powołanej ustawy, który stanowi, że renta socjalna (prawo do niej) nie przysługuje między innymi osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy. W omawianym przepisie nie chodzi zatem o niemożność wypłaty określonego świadczenia, lecz o prawo do niego. W ocenie Sądu Okręgowego za przyjęciem takiego sposobu rozumienia art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej przemawia także jego wykładnia celowościowa. Nie może bowiem budzić wątpliwości fakt, że renta socjalna jest świadczeniem mającym szczególny charakter. Analiza pozytywnych przesłanek nabycia prawa do tego świadczenia (art. 2 i art. 4 ustawy), wśród których brak jest wymogu posiadania jakiegokolwiek stażu ubezpieczeniowego, wskazuje że jest ono przyznawane osobom, które ze względu na stan zdrowia powodujący całkowitą niezdolność do pracy powstałą wskutek naruszenia sprawności organizmu powstałego przed wejściem na rynek pracy, nie miały możliwości „wypracowania” stażu ubezpieczeniowego, który dawałby im podstawę do skutecznego ubiegania się przynajmniej o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Renta socjalna stanowi więc świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2008 r., I UK 264/07 i z dnia 2 lutego 2010 r., (...) 172/09).

Przeciwko przedstawionej wykładni nie może przemawiać fakt, że ustawodawca w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej także przewidział instytucję zbiegu prawa do świadczeń, ponieważ zastosował ją wyłącznie w odniesieniu do renty rodzinnej (jeżeli jej kwota nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy - art. 9 ust. 2). Renta rodzinna, choć jest niewątpliwie jednym ze świadczeń ubezpieczeniowych, ma wszakże szczególny charakter prawny, gdyż stanowi świadczenie pochodne od emerytury bądź renty z tytułu niezdolności do pracy, która przysługiwała lub przysługiwałaby zmarłemu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., II UKN 321/99 oraz z dnia 24 stycznia 2001 r., II UKN 122/00), a ryzykiem socjalnym, korzystającym z ubezpieczeniowej formy ochrony w postaci renty rodzinnej jest utrata żywiciela, na którym ciążył w stosunku do kręgu uprawnionych obowiązek alimentacyjny. Charakter prawny renty rodzinnej jest więc odmienny od świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Dlatego też, jeśli o rentę socjalną ubiega się osoba, która nie tylko spełnia warunki nabycia prawa do któregośkolwiek ze świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale również posiada ustalone prawo do tego świadczenia, to przyznanie jej prawa do renty socjalnej nie jest możliwe. W konkluzji poczynionych rozważań należy zatem stwierdzić, że osoba pobierająca - wskutek dokonania wyboru jednego z przysługujących jej świadczeń - rentę rodzinną, która nadal jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy, nie ma możliwości nabycia prawa do renty socjalnej.

W tej sytuacji, Sąd Okręgowy, na podstawie wszechstronnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz w oparciu o obowiązujące przepisy prawa ustalił, że odwołanie E. T. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: (...)jest bezzasadne i na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. zostało oddalone, o czym orzeczono w sentencji wyroku.

Zarządzenie: Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć odwołującej.